

Установа адукацыі
«Беларускі дзяржаўны педагогічны ўніверсітэт
імя Максіма Танка»

КОНТРОЛЬНЫЙ
ЭКЗЕМПЛЯР

ЗАПЯЧАТКА
Праарэктар па вучэбнай рабоце
А.Э. Макоўчык
_____ 2023 г.
Рэгістрацыйны № 2023-155/2023 вуч.

ФАЛЬКЛАРЫСТЫКА

Вучэбная праграма ўстановай вышэйшай адукацыі
па вучэбнай дысцыпліне
для спецыяльнасці
6-05-0113-02 Філалагічная адукацыя
(Беларуская мова і літаратура);
6-05-0113-02 Філалагічная адукацыя
(Беларуская мова і літаратура. Замежная мова
(з указаннем мовы))

2023 г.

Вучэбная праграма складзена на аснове Адукацыйнага стандарту агульнай вышэйшай адукацыі АСВА 6-05-0113-02-2023 (02.08.2023, №225), вучэбных планаў спецыяльнасці 6-05-0113-02 Філалагічная адукацыя (Беларуская мова і літаратура (23.02.2023, № 048 – 2023/у); Беларуская мова і літаратура. Замежная мова (англійская) (23.02.2023, №050 – 2023/у); Беларуская мова і літаратура. Замежная мова (кітайская) (23.02.2023, №049 – 2023/у))

СКЛАДАЛЬНІКІ:

Л.П.Леська, дацэнт кафедры беларускай і замежнай літаратуры ўстановы адукацыі «Беларускі дзяржаўны педагагічны ўніверсітэт імя Максіма Танка», кандыдат філалагічных навук;

С.А.Сычова, выкладчык кафедры беларускай і замежнай літаратуры ўстановы адукацыі «Беларускі дзяржаўны педагагічны ўніверсітэт імя Максіма Танка»

РЭЦЕНЗЕНТЫ:

Л.М.Падумовіч, дацэнт кафедры славянскіх моў установы адукацыі «Мінскі дзяржаўны лінгвістычны ўніверсітэт», кандыдат філалагічных навук, дацэнт;

Н.У.Чайка, прафесар кафедры мовазнаўства і лінгвадыяктыкі ўстановы адукацыі «Беларускі дзяржаўны педагагічны ўніверсітэт імя Максіма Танка», доктар філалагічных навук, прафесар

УЗГОДНЕЦА:

Дырэктар

ДУА «Гімназія № 43 г. Мінска»

 М.Ф.Кавалеўская

РЭКАМЕНДАВАЦА ДА ЗАЦВЯРДЖЭННЯ:

Кафедрай беларускай і замежнай літаратуры ўстановы адукацыі «Беларускі дзяржаўны педагагічны ўніверсітэт імя Максіма Танка» (пратакол № 4 ад 22.11.2023 г.)

Загадчык кафедры

 I.M.Мінчанчук

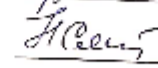
Навукова-метадычным саветам ўстановы адукацыі «Беларускі дзяржаўны педагагічны ўніверсітэт імя Максіма Танка» (пратакол № 3 ад 19.12.2023 г.)

Афармленне вучэбнай праграмы і суправаджаючых яе матэрыялаў дасючым патрабаванням Міністэрства адукацыі Рэспублікі Беларусь адпавядае

Метадыст вучэбна-метадычнага аддзела БДЦУ

 Я.В.Ціханова

Дырэктар бібліятэкі

 Н.П.Сяткоўская

ТЛУМАЧАЛЬНАЯ ЗАПІСКА

Вучэбная праграма па вучэбнай дысцыпліне «Фалькларыстыка» прызначана для студэнтаў установы вышэйшай адукацыі «Беларускі дзяржаўны педагагічны ўніверсітэт імя Максіма Танка», якія навучаюцца па спецыяльнасці 6-05-0113-02 Філалагічная адукацыя (Беларуская мова і літаратура; Беларуская мова і літаратура. Замежная мова (з указаннем мовы)), з'яўляецца дысцыплінай модуля «Асновы літаратурнай адукацыі» і ўваходзіць у сістэму літаратуразнаўчай падрыхтоўкі студэнтаў 1 курса філалагічнага факультэта.

Фальклор уяўляе сабой важную частку духоўнай культуры кожнага народа, у ім у канцэнтраваным выглядзе захоўваюцца маральныя ідэалы і каштоўнасці грамадства, багаты культурны вопыт, веданне якога адыгрывае важную ролю ў патрыятычным, ідэалагічным, культурным выхаванні моладзі, садзейнічае фарміраванню гуманістычных ідэалаў грамадства, актыўнай грамадзянскай пазіцыі, развіццю пачуцця адказнасці і нацыянальнай годнасці.

«Фалькларыстыка» як вучэбная дысцыпліна прадугледжвае вывучэнне і засваенне студэнтамі пытанняў тэорыі і гісторыі фальклору, гістарыяграфіі фалькларыстыкі, арганізацыі і методыкі палявой працы, сістэматызацыі архіўных фондаў, тэксталогіі і эдыцыйных прынцыпаў. У курсе «Фалькларыстыка» вивучаюцца тэксты не толькі славеснай, але і музычнай, харэаграфічнай, драматургічнай народнай творчасці ва ўсіх іх праявах, формах і адносінах (перадтэкставых, інтэртэкставых і кантэкстных). Фальклор трактуецца як сістэма жанраў, міфалагічных уяўленняў і абрадаў у сучаснай ёй мастацка-духоўнай прасторы. Праблематыка фалькларыстыкі актуалізуецца ў сувязі з пытаннямі вывучэння агульнай і славянскай міфалогіі, этнаграфіі, краязнаўства, гісторыі, айчыннай і сусветнай літаратуры, тэорыі літаратуры, беларускай мовы, культуралогіі і філасофіі. Комплекснае вывучэнне фальклору абяцае вырашэнне шырокамашабных задач, звязаных з культурна-экалагічнай і сацыякультурнай праблематыкай.

Мэта вывучэння вучэбнай дысцыпліны «Фалькларыстыка» – сфарміраваць у студэнтаў навуковае ўяўленне пра фалькларыстыку як навуку пра родавую спецыфіку фальклору, пра заканамернасці і асаблівасці развіцця традыцыйнай вербальнай духоўнай культуры беларусаў ва ўсёй яе разнастайнасці, выпрацаваць навыкі прафесійнага фалькларыстычнага аналізу.

Задачы вучэбнай дысцыпліны:

- спрыяць фарміраванню комплексу паняццяў пра фалькларыстыку як навуку;
- садзейнічаць фарміраванню комплексу паняццяў пра фальклор як мастацкую з'яву і форму грамадскай свядомасці;
- паслядоўнае азнаямленне з сістэмай жанраў беларускага фальклору;
- выпрацоўка навыкаў аналізу фальклорна-этнаграфічных з'яў і мастацкіх тэкстаў;
- авалоданне методыкай раскрыцця семантыкі культурных сімвалаў і знакаў;
- праводзіць работу па актывізацыі цікаўнасці будучых педагогаў да навінак літаратуры, на якія абапіраецца выкладчык пры чытанні дысцыпліны.

Месца вучэбнай дысцыпліны ў сістэме падрыхтоўкі спецыяліста, сувязі з іншымі вучэбнымі дысцыплінамі. Згодна вучэбнаму плану па спецыяльнасці 6-05-0113-02 Філалагічная адукацыя (Беларуская мова і літаратура; Беларуская мова і літаратура. Замежная мова (з указаннем мовы) вучэбная дысцыпліна «Фалькларыстыка» ўваходзіць у кампанент установы вышэйшай адукацыі. Вучэбная дысцыпліна «Фалькларыстыка» вивучаецца студэнтамі ў другім семестры паралельна з

блокам грамадскіх і філалагічных (лінгвістычных) дысцыплін, веды з якіх могуць быць выкарыстаны ў працэсе навучання. Вучэбная дысцыпліна «Фалькларыстыка» мае разгалінаваныя, цесныя ўзаемасувязі з вучэбнымі дысцыплінамі «Уводзіны ў літаратуразнаўства», «Дзіцячая літаратура».

Патрабаванні да засваення вучэбнай дысцыпліны. Вывучэнне вучэбнай дысцыпліны «Фалькларыстыка» павінна забяспечыць фарміраванне ў студэнтаў спецыяльнасці 6-05-0113-02 Філалагічная адукацыя (Беларуская мова і літаратура) спецыялізаванай кампетэнцыі СК-2: Характарызаваць родавую і жанравую спецыфіку фальклорных паэтычных тэкстаў, сферу іх выкарыстання і асаблівасці паэтыкі; у студэнтаў спецыяльнасці 6-05-0113-02 Філалагічная адукацыя (Беларуская мова і літаратура. Замежная мова (з указаннем мовы)) – спецыялізаванай кампетэнцыі СК-3: Характарызаваць родавую і жанравую спецыфіку фальклорных паэтычных тэкстаў, сферу іх выкарыстання і асаблівасці паэтыкі.

У выніку вывучэння дысцыпліны студэнт павінен *ведаць*:

- каштоўнасны змест народнай культуры і яе эстэтыку;
- асноўныя паняцці фалькларыстыкі;
- заканамернасці развіцця фальклору;
- віды, жанры, унутрыжанравыя асаблівасці фальклору;
- гістарычную дынаміку фальклорных жанраў.

У выніку вывучэння дысцыпліны студэнт павінен *умець*:

- выкарыстоўваць метады аналізу, сінтэзу, кампаратывістыкі пры характарыстыцы фальклорных тэкстаў;
- раскрываць семантыку фальклорных матываў і вобразаў;
- вызначаць месца і ролю фальклору ў гісторыка-культурным працэсе;
- збіраць і пашпартызаваць фальклорныя тэксты;
- выкарыстоўваць жанравую спецыфіку фальклору ў вучэбна-выхаваўчым працэсе.

У выніку вывучэння дысцыпліны студэнт павінен *валодаць*:

- адпаведным паняццёвым і тэрміналагічным апаратам;
- навыкамі аналізу фальклорных помнікаў.

Па кожнай вучэбнай тэме ў адпаведнасці з яе мэтамі і задачамі па фарміраванні і развіцці ў студэнтаў канкрэтных кампетэнцый выкладчык праектуе і рэалізуе канкрэтныя педагагічныя тэхналогіі.

У рамках адукацыйнага працэсу па вучэбнай дысцыпліне «Фалькларыстыка» студэнт павінен набыць не толькі тэарэтычныя і практычныя веды, уменні і навыкі па спецыяльнасці, але і развіць свой каштоўнасна-асобасны, духоўны патэнцыял, сфарміраваць якасці патрыёта і грамадзяніна, гатовага да актыўнага ўдзелу ў эканамічным, вытворчым, сацыяльна-культурным і грамадскім жыцці краіны.

Па кожнай вучэбнай тэме ў адпаведнасці з яе мэтамі і задачамі па фарміраванні і развіцці ў студэнтаў канкрэтных кампетэнцый выкладчык (кафедра) праектуе і рэалізуе канкрэтныя педагагічныя тэхналогіі. Асноўнымі тэхналогіямі з'яўляюцца: праблемнае навучанне (праблемнае выкладанне, пошукавы метады); камунікатыўныя тэхналогіі, заснаваныя на актыўных формах і метадах навучання (дыскусія, круглы стол, прэзентацыя, работа ў групах); асобасна-арыентаваная тэхналогія, ІКТ.

Арганізацыя самастойнай работы студэнтаў. Пры вывучэнні вучэбнай дысцыпліны «Фалькларыстыка» выкарыстоўваюцца такія формы самастойнай работы, як выкананне індывідуальных заданняў на практычных занятках, выкананне індывідуальных заданняў пазааўдыторна (самастойная работа студэнтаў), напісанне

рэфератаў, падрыхтоўка дакладаў, збор фальклорных твораў, напісанне ўласных твораў (казак, легенд, паданняў і г.д.) і інш.

Агульная колькасць гадзін, колькасць аўдыторных гадзін, форма атрымання вышэйшай адукацыі, размеркаванне аўдыторных гадзін, формы прамежкавай атэстацыі. Вывучэнне вучэбнай дысцыпліны «Фалькларыстыка» на 1 курсе ў другім семестры разлічана на 144 гадзіны, з іх 78 аўдыторных: 38 лекцыйных і 40 гадзін практычных заняткаў, 66 гадзін адведзена на самастойную работу. Форма адукацыі – дзённая. Форма прамежкавай атэстацыі – залік (II семестр).

Размеркаванне гадзін па семестрах:

Семестр	Усяго	Лекцыйныя	Практычныя	Самастойная работа студэнтаў	Форма прамежкавай атэстацыі
2	144	38	40	66	Залік

ЗМЕСТ ВУЧЭБНАГА МАТЭРЫЯЛУ

Тэма 1. Фалькларыстыка

Асноўны прадмет вывучэння ў фалькларыстыкі. Раздзелы фалькларыстыкі: тэорыя фальклору, гісторыя фальклору, гістарыяграфія фалькларыстыкі, арганізацыя і методыка збірання фальклору, сістэматызацыя архіўных фондаў, тэксталогія і прынцыпы выдання фальклору.

Тэрмін «фальклор». «Шырокае» і «вузкае» разуменне фальклору ў розных нацыянальных школах. Фальклор як прадмет даследавання розных дысцыплін (гісторыка-філалагічных, этнаграфічных, мастацтвазнаўчых). Усеахопныя навуковыя рэсурсы фалькларыстыкі ў вывучэнні родавай сутнасці фальклору, яго структуры, жанравага складу, тэксту, паэтыкі і пад. Метады і прынцыпы вывучэння фальклору. Сутнасць міждысцыплінарнага падыходу ў вывучэнні фальклору.

Месца фалькларыстыкі ў сістэме гуманітарных навук. Беларускі фальклор у славянскім кантэксце. Спецыфіка і агульныя рысы фальклору з рознымі відамі мастацтва.

Тэма 2. Вусная народная творчасць (фальклор)

Аб'ём паняццяў «вусная народная творчасць» і «фальклор». Пазнавальнае, этычна-, эстэтычна-, патрыятычна-выхаваўчае значэнне фальклору.

Тыпы фальклорных традыцый (архаіка, класіка, постфальклор), культурна-гістарычныя і сацыяльныя крытэрыі іх вызначэння. Сінкрэтычны стан духоўнай культуры архаічнага грамадства. Архаічны фальклор як крыніца пратажанраў. Раннетрадыцыйны фальклор – папярэднік нацыянальнага фальклору. Нацыянальныя па форме і змесце класічны фальклор, замацаваны на ўзроўнях лакальнай, рэгіянальнай і агульнанацыянальнай традыцыі. Познетрадыцыйны фальклор індустрыяльнага грамадства. Паняцці «гарадскі фальклор», «сучасны фальклор», «постфальклор», «псеўдафальклор». Фальклорныя жанры ў сучасных умовах: «школьны фальклор», «студэнцкі фальклор».

Спецыфіка фальклору. Спецыфічныя рысы фальклору: калектыўнасць, праблема аўтарства, унутраная і знешняя формы калектыўнасці і сродкі іх увасаблення, структура фальклорнай свядомасці; традыцыйнасць: традыцыя як змест фальклорных тэкстаў, традыцыйныя фальклорныя формы (закон формульнасці), традыцыйная семантыка вобразаў і формул; варыянтнасць і варыятыўнасць: твор і тэкст у фальклоры, «выканальніцкі тэкст», варыянт і версія; вуснасць як форма існавання фальклору (стварэнне, бытаванне, распаўсюджванне), памяць як сродак захавання фальклорных тэкстаў; сінкрэтызм: этнаграфізм фальклору, сікрэтызм формы, функцый, тэксту, шматслаёвасць фальклорнага тэксту.

Тэма 3. Беларуская народная вусна-паэтычная творчасць

Сутенасць паняцця «беларуская народная вусна-паэтычная творчасць». Асаблівасці беларускага нацыянальнага характару як умова добрага захавання фальклорнай спадчыны. Класічны фальклор – найбольш старажытны пласт беларускай нацыянальнай культуры. Канцэпцыя асобы ў беларускім фальклоры. Выхаваўчы патэнцыял беларускага фальклору. Народныя традыцыі і фальклор як комплексны сродак выхавання калектыву і асобы. Маральны імператыў беларускага фальклору. Эстэтычнае багацце беларускага фальклору. Эстэтычныя катэгорыі ў фальклоры (гераічнае, камічнае, трагічнае, рамантычнае і інш.). Эстэтычныя каштоўнасці. Прырода як эстэтычны ідэал. Суладдзе чалавечага і прыроднага.

Фальклор як крыніца мастацкавыяўленчых сродкаў, вобразаў, матываў, сюжэтаў і сродак узбагачэння прафесійнага мастацтва. Фалькларызм як сацыяльна-культурная і эстэтычная з’ява.

Жанрава-відавая сістэма і прынцыпы класіфікацыі беларускага фальклору.

Тэма 4. Гістарыяграфія фалькларыстыкі

Гістарыяграфія фалькларыстыкі як галіна, якая даследуе гісторыю збірання, публікацыі і апісання фальклору ў цэлым ці яго асобных жанраў і відаў, станаўленне і развіццё самой навукі, узнікненне школ і накірункаў у даследаванні фальклору. Праблемы аб’ектыўнага асэнсавання пэўных перыядаў у гісторыі фалькларыстыкі, раскрыцця гістарычнай праўды, перагляду і ацэнкі культурнай спадчыны, паказу станаўчага і негатыўнага ў тэарэтычным асвятленні пытанняў фальклору ў часы манапалізму марксісцка-ленінскай ідэалогіі. Традыцыйнае прачытанне гісторыі фалькларыстыкі праз прызму творчых біяграфій знакамітых дзеячаў навукі.

Гістарыяграфія асноўных навуковых накірункаў, якія складаюць сутнасць фалькларыстычнай думкі, і вылучэнне асноўных перыядаў у развіцці навукі на працягу ўсяго ХХ ст. як асноўныя задачы сучаснай фалькларыстыкі ў галіне вывучэння ўласнай гісторыі.

Тэма 5. Станаўленне і развіццё славянскай фалькларыстыкі

Зараджэнне славянскай фалькларыстыкі ў рэчышчы агульнаеўрапейскай навукі. Сувязь развіцця фалькларыстыкі з актуальнымі ідэйнымі плынямі. Дзейнасць Дж. Віко, асветнікаў XVIII ст., асабліва І.-Г. Гердэра і ўзнікненне навуковай цікавасці да фальклору ў Еўропе. Распрацоўка канцэпцыі пра ўніверсальныя заканамернасці сусветна-гістарычнага працэсу, трактоўка развіцця «дзікіх» народаў як ранняга этапу гісторыі чалавецтва. Распрацоўка метаду рэтраспектыўнага аналізу. Зараджэнне параўнальна-гістарычнага метаду даследавання з’яў культуры. Вайна 1812 года як штуршок для павышэння грамадскай цікавасці да культуры Старажытнай Русі і тагачаснага сялянства. Станаўленне нацыянальнай самасвядомасці народаў постнапалеонаўскай Еўропы і развіццё фалькларыстыкі. Пачатак спецыяльнага вывучэння фальклору і стварэнне першых навуковых накірункаў у еўрапейскай фалькларыстыцы ў канцы 1830-х гг. Уплыў ідэй рамантызму. Адрозненне ацэнак традыцыйнай народнай культуры (ад славянафільскага захаплення ёю, узвышана-эмацыянальнага тлумачэння фальклору, ідэалізацыі міфатворчасці да заходніцкага заспакоена-рацыянальнага ўспрымання). Палеміка паміж прадстаўнікамі розных ідэйных плыняў як штуршок да збірання фальклору і перадумова з’яўлення тэарэтыка-метадалагічных падыходаў да яго вывучэння.

Роля славянафілаў у збіранні і вывучэнні фальклору (П. Кірэеўскі, К. Аксакаў, У. Даль, А. Гільфердзінг, П. Бяссонаў). Навуковая дзейнасць славянскіх фалькларыстаў А. Вастокава, М. Максімовіча, П. Лукашэвіча, А. Мятлінскага, О. Кольберга, Ж. Паулі, К. Вуйціцкага, Ф. Чэлакоўскага, П. Шафарыка, Я. Колара, К. Эрбена, Л. Кубы, Ч. Смолера, В. Караджыча, І. Багарова, П. Славейкава і інш. Стварэнне зборнікаў, якія склалі «залаты фонд» славянскай навукі пра фальклор. Першыя спецыяльныя даследаванні фальклору славянскіх народаў Г. Кайсарава, А. Галіча, М. Кастамарава, І. Сразнеўскага, І. Бадзянскага, П. Прэйса, А. Міцкевіча, В. Караджыча, П. Шафарыка, Л. Штура і інш. Перайманне фалькларыстыкай у другой палове XIX ст. прынцыпаў, паняццяў, катэгорый мовазнаўства і літаратуразнаўства. Пастаноўка пытанняў паходжання, гістарычнага развіцця фальклору на фоне вырашэння культуралагічных і этнаграфічных праблем.

З’яўленне ў 1850–1860-я гады ў славянскай акадэмічнай філалогіі шэрагу накірункаў, навуковых школ: міфалагічнай (лінгвістычная і сальярна-метэаралагічная

тэорыі паходжання міфа, тэорыі «ніжэйшай міфалогіі»), міграцыйнай (ці запазычанняў), гістарычнай (У. Мілер, А. Маркаў, Б. і Ю. Сакаловы і інш.); пазней – антрапалагічнай (ці тэорыі самазараджэння сюжэтаў), этнапсіхалагічнай, геаграфічнай (фінскай). Параўнальна-гістарычная школа А. Весялоўскага. Працы В. Фрэйдэнберг. Распрацоўка ў пачатку ХХ ст. сінхраністычнай тэорыі, якая падрыхтавала глебу для структуралізму, што пашырыўся ў сярэдзіне ХХ ст. Ф.І. Буслаеў, А.М. Афанасьев, А.М. Весялоўскі, М. Драгаманаў, Ф. Калеса, Н.Я. Мар, У.Ф. Мілер, Р.Р. Шырма, Ф. Калэса як лідэры навуковых школ. Спробы маладой славянскай фалькларыстыкі ахапіць фальклор ва ўсім спектры яго суадносін з рэчаіснасцю. Выкарыстанне вопыту фалькларыстаў Германіі, Англіі, Францыі.

Аддзяленне да пачатку ХХ ст. фалькларыстыкі ад этнаграфіі, літаратуразнаўства і мовазнаўства. Удасканаленне метадаў экспедыцыйнай працы ў пачатку ХХ ст. Пераадоленне існаваўшых у сярэдзіне ХІХ ст. ідэалагічных забарон на вывучэнне некаторых жанраў (цэнзурная гісторыя з «Народнымі рускімі легендамі» рускага фалькларыста, міфолога А. Афанасьева ў 1853 г.). Плюралізм поглядаў на развіццё культуры, «шматгалоссе» пунктаў гледжання і падыходаў да фалькларыстычнага матэрыялу. Уключэнне ў фалькларыстыку манументальных жанраў (гістарычныя песні, баллады, быліны), духоўных вершаў, замоў, класічнай песеннай лірыкі, прыпевак, жорсткіх рамансаў, абрадавай паэзіі, драматычных відаў традыцыйнай культуры, маўленчых формаў. Развіццё казказнаўства. Этналагічны накірунак прац М. Сумцова, Д. Зяленіна.

Росквіт савецкага краязнаўства і новы ўзлёт фалькларыстыкі ў 1920-я гг. Плюралізм накірункаў і метадаў. Развіццё «гістарычнай школы». Запатрабаванасць яе ідэй у савецкай фалькларыстыцы (вучэнне Маркса пра неабходнасць разгляду кожнай з’явы ў яе гістарычным развіцці). Даследаванні формы фальклорных жанраў (працы Р. Воўкава, А. Нікіфарова, Б. Сакалова і інш.). Прымяненне «фармальнага метаду» да вывучэння эстэтычнай складаючай народнай паэзіі. Адкрыццё Б. Сакаловым прыёму ступеньчатага звужэння вобразаў у песеннай лірыцы. Даследаванне А. Скафтымавым паэтыкі і генезісу былін. Заснаванне школы параўнальна-гістарычнага вывучэння фальклору і сярэднявечнай літаратуры, распрацоўка пытанняў рыфмы ў вершаваных жанрах фальклору рускім даследчыкам В. Жырмунскім. Распрацоўка У. Пропам асноў структуралагічнага метаду («Марфалогія казкі», 1928). Гістарычнае тлумачэнне У. Пропам аднастайнасці чарадзейных казак («Гістарычныя карані чарадзейнай казкі», 1946). Вывучэнне дзіцячага фальклору (Г. Вінаградаў, А.І. Капіца і інш.). Вызначэнне ў канцы 1920-х гг. лінгвастыстычнага накірунку фалькларыстыкі (Н. Грынкова, А. Яўгеньева, Р. Гельгарт). Развіццё фалькларыстычнай лінгвістыкі ў 60-я гг. ХХ ст.

Звужэнне метадалагічнай факталагічнай базы савецкай фалькларыстыкі ў 1930–1950-я гг. Выдаткі экспедыцыйнай работы савецкага часу. Скоўванне развіцця фалькларыстыкі ідэалагічнымі кампаніямі. Пастанаўленне Усесаюзнага камітэта па справах мастацтваў пры Саўнаркаме СССР 1936 г. пра п’есу Дзям’яна Беднага «Багатыры»; навязванне вучоным дыскусіі пра быліны ў сувязі з тэзісам пра арыстакратычнае паходжанне рускага эпаса (які быў вызначальным для «гістарычнай школы»). Вульгарызацыя ідэй гістарычнага развіцця фальклору да прымітыўнай трактоўкі: фальклору першабытнай эпохі, феадалізму, капіталізму, сацыялізму. Зганьбаванне перспектыўнай ідэй параўнальнага вывучэння фальклору, адыход В. Жырмунскага і яго паслядоўнікаў ад фалькларыстычных даследаванняў. Антыкампаратывісцкая кампанія 1948 г., вывад за межы навукі прац рускага фалькларыста А.М. Весялоўскага і ўсіх спроб параўнальных даследаванняў, асабліва прац, пабудаваных на ідэй «запазычвання». Спыненне даследавання дзіцячага

фальклору, які нібыта недастаткова выразна выяўляе «спадзяванні і надзеі народныя» і дрэнна ўвязваецца з тэмай працы.

Вульгарызацыя праблемы мастацкага метаду фальклору. Трактоўка мастацкага метаду фальклору як рэалістычнага. Аб'яўленне Ю. Сакаловым фальклору аддзелам літаратуры, а фалькларыстыкі – адной з асноўных частак марксісцка-ленінскага літаратуразнаўства. Канструяванне «вуснай народнапаэтычнай творчасці» адпаведна савецкім літаратуразнаўчым канонам. Разгляд фальклору як мастацтва слова працоўнага народа. Нараджэнне тэорыі шліфоўкі класічнага фальклору, яго бесперапыннага ўдасканалення. Вылучэнне тэзісу пра народнага апавядальніка, трактоўка казачніка, майстра галашэння і інш. як нявопытных, пачынаючых пісьменнікаў, якім неабходная падтрымка прафесіяналаў-фалькларыстаў. Фармуліроўка супрацоўнікамі Усесаюзнага Дома народнай творчасці тэматыкі, над якой павінны працаваць фалькларысты і апавядальнікі (абарончая тэматыка, тэмы дзяржаўнай бяспекі, Чырвонай Арміі, герояў краіны, сталінскай Канстытуцыі і пад.). Забарона на вывучэнне духоўных вершаў, хрысціянскіх легенд, замоў, заклінанняў, міфалагічных апавяданняў як «родавых плям», якія павінны быць пераадолены сацыялістычнай культурай. Ідэалагічная забарона збірання і вывучэння з'яў тагачаснага фальклору: анекдотаў, блатных песень XX ст., маўленчых формул і г.д.

Уключэнне ў сферу ўвагі не толькі вясковага, але і гарадскога фальклору. Пашырэнне традыцыйнай экспедыцыйнай працы. Збіранне рабочага фальклору, песень-аднадзёнак, сацыяльных прыпевак і апавяданняў-успамінаў. Небяспека фіксацыі сапраўднага фальклору.

Вяртанне навукі да разнастайнасці метадалагічных пазіцый у 1957–1986 гг. З'яўленне новых канцэпцый. Выхад у 1958 г. другога выдання манаграфіі У.Я. Пропа «Рускі гераічны эпас», прац В. Жырмунскага, якія адкрылі для вучоных новага пакалення магчымасці параўнальна-тыпалагічнага падыходу ў фалькларыстыцы. Вяртанне да паўнавартасных гістарычных даследаванняў (Б.А. Рыбакоў «Старажытная Русь. Казанні. Быліны. Летапісы», 1963). Канцэпцыя міфа Е. Меляцінскага. Міф у даследаваннях В. Іванова і У. Тапарова.

Заснаванне прац цэлага пакалення ўсходнеславянскіх фалькларыстаў у 1960–1980-я гг. на перакананні, што фальклор неабходна вывучаць як цэласную, унутрана звязаную, гістарычна складзеную і зменлівую сістэму, а асобныя жанры разглядаць у іх узаемасувязі з іншымі. Аналіз твораў фальклору як высвятленне іх жанравай прыроды ў сувязі з агульнымі для іх ідэйна-мастацкімі прынцыпамі, з размеркаваннем іх функцый, тэматычнай і структурнай блізкасцю і супадпарадкаваннем (роды, віды, жанры, жанравыя разнавіднасці). Распрацоўка і рэалізацыя навуковых (філалагічных) у сваёй аснове прынцыпаў выдання тэкстаў народнай паэзіі. Грунтоўнае філалагічнае вывучэнне помнікаў народнай паэзіі, заснаванае на прынцыпах іх жанравай спецыфікі і на ўліку такіх прыкмет, як вуснасць, традыцыйнасць, варыятыўнасць, калектыўнасць, ананімнасць, а таксама авалоданне прынцыпамі і канкрэтнай метадыкай раскрыцця змястоўных і ўласна мастацкіх асаблівасцей вуснапаэтычных твораў пры засяроджанні ўвагі на народнапаэтычнай класіцы.

Удасканаленне аналітычнага інструментарыя сучаснай фалькларыстыкі, выкарыстанне метадалагічных набыткаў у тэорыі камунікацыі, сацыялогіі, псіхалогіі, кагніталогіі і інш. Сучасныя тэорыі фальклорнага тэксту. Фальклорны гіпертэкст як натуральная форма суіснавання ў фальклорнай свядомасці розных тэкстаў, звязаных між сабой тэматычна і кантэкстуальна. Прызнанне шматмернасці фальклору як аб'екта даследавання; імкненне пераадолець «лінейнасць» яго аднабаковых апісанняў; прызнанне таго факта, што аналіз фальклорнага твора павінен прадугледжваць шырокі

даследчыцкі гарызонт, які ўключае ўмовы яго з'яўлення і функцыянавання. Комплекснае (ці мультыінтэграцыйнае) даследаванне праблем, якія адносяцца як да ўнутрана ўласцівай (іманентнай) структуры фальклорных тэкстаў, так і да практычнага прымянення (прагматыкі) і кантэкстаў фальклорнай традыцыі. Аналітычны (а не апісальны) падыход у даследаваннях, праведзеных у плане міждысцыплінарнасці, комплекснасці. Пастуліраванне неабходнасці збірання поўнай фальклорнай дакументацыі, з улікам сінкрэтычнай прыроды фальклорнага тэксту як шматмернай з'явы і перш за ўсё сітуацыйнай.

Перспектывы сучаснай славянскай фалькларыстыкі. Цэнтры вывучэння фальклору славянскіх народаў.

Тэма 6. Узнікненне і развіццё беларускай фалькларыстыкі

Беларускі фальклор у летапісах, дзелах дакументах і іншых помніках пісьменнасці. Станаўленне беларускай фалькларыстыкі ў XVI–XVIII стст. Збіранне і вывучэнне беларускага фальклору выхадцамі з Беларусі і рускімі фалькларыстамі ў першай палове XIX ст. Інструкцыя па збіранні фальклорна-этнаграфічных матэрыялаў (1816–1817 гг.) Віленскага ўніверсітэта і фалькларыстычная дзейнасць М. Чарноўскай. Збіральніцкая дзейнасць і асноўныя палажэнні працы «Аб славяншчыне да хрысціянства» З. Даленгі-Хадакоўскага. Агульная характарыстыка жанраў беларускага фальклору ў кнізе А. Рыпінскага «Беларусь». А. Рыпінскі як пачынальнік параўнальнага вывучэння беларускага фальклору. Апрацоўкі беларускага фальклору Я. Чачотам, Я. Баршчэўскім. Вусная паэзія беларусаў у творчасці А. Міцкевіча.

Распрацоўка ў 1850–1860-я гады ў славянскай акадэмічнай філалогіі розных накірункаў, станаўленне навуковых школ (міфалагічная, міграцыйная, гістарычная; пазней – антрапалагічная, этнапсіхалагічная, геаграфічная) і іх уплыў на развіццё беларускай фалькларыстыкі. Вывучэнне беларускага фальклору Я. Тышкевічам, П. Шпілеўскім, А. Кіркорам. Роля Рускага геаграфічнага таварыства ў актывізацыі збіральніцкай і даследчай дзейнасці ў сферы беларускай фалькларыстыкі.

Развіццё беларускай фалькларыстыкі ў другой палове XIX – пачатку XX ст. Дзейнасць Паўночна-Заходняга аддзела Таварыства ў Вільні (1867).

Друкаванне зборнікаў беларускіх народных песень, складзеных І. Насовічам і П. Шэйнам, у «Запісках Рускага геаграфічнага таварыства па аддзяленню этнаграфіі» (1873). Першае навуковае выданне беларускіх прыказак (І. Насовіч). Значэнне для развіцця фалькларыстыкі «Матэрыялаў для вывучэння быту і мовы рускага насельніцтва Паўночна-заходняга краю» П. Шэйна. Крытычная ацэнка зборніка П. Бяссонава «Беларускія песні, з падрабязнымі тлумачэннямі іх творчасці і мовы...» (1871). Беларускі фальклор у працах рускіх міфалагаў. А. Пыпін як гісторык беларускай фалькларыстыкі.

Палескія фальклорныя матэрыялы ў зборніках Д. Булгакоўскага, М. Доўнар-Запольскага; зборнікі песень З. Радчанкі як першыя спробы запісу народнага меласу Гомельшчыны. Вывучэнне народнай культуры беларуска-польскага памежжа У. Дабравольскім. «Беларускі зборнік» Е. Раманава – энцыклапедыя беларускага фальклору. Дзейнасць М. Нікіфароўскага як вучонага-народазнаўцы. Спроба рэканструкцыі архаічнай карціны свету беларусаў А. Багдановічам. Зборнікі народнай прозы і малых жанраў А. Сержпутоўскага. Прынцыпы збіральніцкай дзейнасці А. Сержпутоўскага.

Вывучэнне беларускага фальклору польскімі і чэшскімі даследчыкамі. Фундаментальнае выданне М. Федароўскага «Люд беларускі». Даследаванне народнай культуры беларускага Палесся К. Машыньскім.

Сістэматызацыя і даследаванне асноўных жанраў беларускага фальклору, іх

паэтыкі, народнага вершаскладання Я. Карскім.

Арганізацыя фальклорна-этнаграфічнай работы ў Беларусі ў 1920-я гг. Роля Інстытута беларускай культуры і часопіса «Наш край». Захаванне ў першае паслякастрычніцкае дзесяцігоддзе разнастайнасці накірункаў і метадаў фалькларыстыкі. Навуковая дзейнасць І. Сербавы, А. Шлюбскага, А. Грыневіча, А. Ягорава, М. Гарэцкага і інш. Разгром савецкага крэйзнаўства ў 1928 г.

Развіццё фалькларыстыкі ў 1930–1950-я гг. Ідэалагічны дыктат у фалькларыстыцы. Канструіраванне фальклору як прылады ўлады і кантролю. Спробы звесці ўсю разнастайнасць падыходаў у вывучэнні народнай паэзіі да «адзіна правільнага» класавага, сацыялагічнага метаду. Збліжэнне фалькларыстыкі з літаратуразнаўствам. Разгляд фальклору як мастацтва слова працоўнага народа. Выданне псеўданародных твораў у тэматычных зборніках («Чырвоная Армія і абарона Радзімы ў беларускай народнай творчасці», «Ленін і Сталін у беларускай творчасці» і пад.). Тэндэнцыя да вузкай спецыялізацыі навук. Даследчыцка-збіральніцкая праца супрацоўнікаў сектара этнаграфіі і фальклору Інстытута гісторыі АН БССР. Навуковыя працы М. Нікольскага, М. Грынבלата і інш.

Арганізацыйная перабудова фалькларыстычнай работы ў пасляваенны час. Стварэнне Інстытута мастацтвазнаўства, этнаграфіі і фальклору ў АН БССР. Вывучэнне народнай творчасці перыяду Вялікай Айчыннай вайны і сучаснага фальклору. Выданне і вывучэнне беларускіх народных песень (з нотамі) і танцаў.

Развіццё фалькларыстыкі ў 1957–1986-я гг. Павольнае вяртанне навукі да разнастайнасці метадалагічных пазіцый, паўнаватасных гістарычных даследаванняў. Распрацоўка новых падыходаў да вывучэння фальклору. Сцвярджэнне канцэпцыі складзенай і ўстойлівай сістэмы фальклорных жанраў, якія характарызуюць пэўны этап у развіцці нацыянальнага фальклору; трактоўка гэтай сістэмы перш за ўсё як мастацкай. Аналіз твораў фальклору праз высвятленне іх жанравай прыроды ў сувязі з агульнымі для іх ідэйна-мастацкімі прынцыпамі, з размеркаваннем іх функцый, тэматычнай і структурнай блізкасцю і супадпарадкаваннем (роды, віды, жанры, жанравыя разнавіднасці), у сувязі з гістарычна развітымі і зменлівымі іх узаемаадносінамі, з агульным для іх гістарычным лёсам. Пачатак выдання зводу беларускай народнай творчасці з 1970 г.; прынцыпы выдання і структура тамоў зводу. Гісторыка-тэарэтычнае вывучэнне замоў, дзіцячага фальклору, каляндарна-абрадавай паэзіі, народнай сатыры, пазаабрадавай лірыкі, баладных песень і інш. відаў і жанраў беларускага фальклору. Вывучэнне гісторыі беларускай народнай творчасці («Беларуская народная вусна-паэтычная творчасць. Гісторыка-тэарэтычнае даследаванне», 1967). Выданне вучэбных дапаможнікаў (В. Бандарчык, М. Ларчанка, К. Кабашнікаў, А. Фядосік).

Тэндэнцыі сучаснага этапу ў развіцці фалькларыстыкі. Плённая распрацоўка ідэй, народжаных у эпоху станаўлення савецкай фалькларыстыкі, рэалізацыя акрэсленага ў 1960-я гг. павароту да вывучэння міфалагічных уяўленняў славянскіх народаў. Прынцыповае збліжэнне фалькларыстыкі з этнаграфіяй. Трактоўка фальклору не толькі як сістэмы жанраў, але як з'явы народнай культуры, якая мае яшчэ такія складаючыя, як сістэма міфалагічных уяўленняў і сістэма абрадаў.

Абмеркаванне пытання недастатковасці «філалагічнага» (у двух сэнсах: які карыстаецца эстэтычнымі крытэрыямі ацэнак і абапіраецца на славесны (вербальны) код) разумення фальклорнага тэксту, якому проціпастаўляецца «антрапалагічная» трактоўка тэксту. Абмеркаванне катэгорыі вуснасці як асноўнага крытэрыя прыналежнасці да фальклору. Разгляд межаў і сучаснага зместу крытэрыя народнасці ў сувязі з даследаваннем пытанняў масавай культуры, гарадскіх легенд, чутак,

маладзёжнага, паляўнічага, турысцкага, салдацкага фальклору і пад.

Комплекснае даследаванне беларускага фальклору ў выданнях акадэмічнай серыі «Беларускі фальклор: жанры, віды, паэтыка» (2001– 2004), у манаграфіях А.С. Фядосіка, К.П. Кабашнікава, Г.А. Барташэвіч, А.С. Ліса, І.В. Казакавай, А.М. Ненадаўца, І.А. Швед і інш.

Энцыклапедыя «Беларускі фальклор» — першае ў гісторыі нацыянальнай культуры галіновае выданне па праблемах духоўнай культуры беларусаў. Энцыклапедычны слоўнік «Беларуская міфалогія» як спроба рэканструкцыі міфалагічнай мадэлі свету беларусаў.

Выданне зборнікаў па фальклорным рэпертуары асобных рэгіёнаў Беларусі, шасцітомнай навукова-папулярнай серыі «Традыцыйная мастацкая культура беларусаў» (пад рэдакцыяй Т.Б. Варфаламеевай) і інш.

Тэма 7. Тэорыя і гісторыя фальклору

Тэорыя і гісторыя фальклору як сістэма абагульненых навуковых ведаў пра фальклор і яго генезіс. Спецыфіка фальклору, прырода традыцый, суадносіны агульнанацыянальных, рэгіянальных і лакальных уласцівасцей фальклору, прынцыпы гістарычнага вывучэння фальклору і яго сістэмны аналіз як важнейшыя раздзелы тэорыі і гісторыі фальклору.

Асноўныя паняцці тэорыі фальклору: варыятыўнасць (лакальныя і храналагічныя варыянты і версіі) і поліфункцыянальнасць фальклору; роды, жанры і віды фальклору, унутрыжанравыя рэсурсы традыцый. Сюжэты, матывы і іншыя кампаненты фальклорнай структуры ў іх вобразнай і тыпалагічнай характэрнасці, кантамінацыя; стылеўтваральныя фактары ў фальклоры, паэтыка фальклору, асновы народнага вершаскладання, народнай музыкі і пад. як прадмет тэорыі фальклору. Праблемы распрацоўкі тэрміналагічнага апарату фалькларыстыкі. Асноўныя тэарэтычныя падыходы да вывучэння фальклорнага тэксту: тэкст у яго статычным аспекце, тэкст як «аб'ект»; тэкст у яго дынамічным аспекце, тэкст як акт паводзін (выканання), уключаны ў прагматычны (этнаграфічны) кантэкст.

Сістэма вуснай народнай творчасці ў паслядоўнасці этапаў гістарычных узаемаадносін як прадмет гістарычнага (дыяхроннага) вывучэння ў фалькларыстыцы. Аналіз дынамікі сістэмы на разнастайных узроўнях – аснова дыяхроннага вывучэння фальклору.

Тэма 8. Арганізацыя і методыка палявой працы. Сістэматызацыя архіўных фондаў і эдыцыйная фалькларыстыка

Арганізацыя і методыка палявой (збіральніцкай) працы як раздзел сучаснай фалькларыстыкі, які вызначае задачы палявой працы, акрэслівае сферу дзейнасці збіральнікаў, яе арганізацыйныя формы, спрыяе авалоданню збіральнікамі тэхнікай запісу фальклору. Методыка збіральніцкай працы. Задачи палявой працы: франтальнае (суцэльнае) абследаванне рэгіёна, выяўленне і запіс твораў аднаго ці некалькіх жанраў; паўторны запіс і інш. Арганізацыйныя формы палявой працы: комплексная, стацыянарная, экспедыцыйная і інш. Інтэрв'ю, апытанне, анкетаванне, тэсты, апісанне як прыёмы збіральніцкай працы. Значэнне кантэксту – тэкставага і пазатэкставага акружэння.

Паняцці «пашпарт тэксту», «фальклорны архіў», «фальклорная адзінка», «справа», «адзінка захоўвання», «каталог», «картатэка».

Эдыцыйная практыка і эдыцыйныя прынцыпы. Задачи фалькларыстычнай тэксталогіі. Праблема распрацоўкі прынцыпаў фармальнай сістэматызацыі фальклору (фальклорных тэзаўрусаў) у сувязі з выкарыстаннем камп'ютэрнай тэхнікі для запісу фальклорна-этнаграфічнага матэрыялу.

**ВУЧЭБНА-МЕТАДЫЧНАЯ КАРТА
ВУЧЭБНАЙ ДЫСЦЫПЛІНЫ «ФАЛЬКЛАРЫСТЫКА»
(дзённая форма атрымання адукацыі)**

Нумар раздзела, тэмы	Назва раздзела, тэмы	Колькасць аўдыторных гадзін		Самастойная работа студэнта	Матэрыя льянае забеспячэнне заняткаў	Літаратура	Формы кантролю ведаў
		Лекцыі	Практычныя (семінарскія заняткі)				
1	2	3	4	5	6	7	8
	ФАЛЬКЛАРЫСТЫКА	38	40	66			
1.	Фалькларыстыка	2	6	8			
1.1.	1. Метады і прынцыпы вивучэння фальклору. 2. Фалькларыстыка ў сістэме філалагічных і грамадскіх навук. 3. Станаўленне фалькларыстыкі.	2	2	2	Энцыклапедыя «Беларускі фальклор»	[1] [2] [5] [6]	
1.2.	1. Раздзелы фалькларыстыкі. 2. Метады і прынцыпы вивучэння фальклору.. 3. Рэгіянальнае, арэальнае, дыяхроннае, сінхроннае, сістэмнае, функцыянальнае вивучэнне фальклору.		4	6	Энцыклапедыя «Беларускі фальклор»	[1] [2] [4] [5] [7]	Выступленні з паведамленнямі
2.	Вусная народная творчасць (фальклор)	8	4	8			
2.1.	1. Гістарычнае развіццё і прынцыпы перыядызацыі фальклору. 2. Спецыфіка фальклору. 3. Фальклор і літаратура як віды слоўнага мастацтва.	4	2	2	Энцыклапедыя «Беларускі фальклор»	[1] [2] [5] [6]	

2.2.	<p>1. Тыпы фальклорных традыцый.</p> <p>2. Класічны фальклор, замацаваны на ўзроўнях лакальнай, рэгіянальнай і агульнанацыянальнай традыцыі.</p> <p>3. Фальклор індустрыяльнага грамадства: «гарадскі фальклор», «сучасны фальклор», «постфальклор», «псеўдафальклор».</p> <p>6. Сучасныя фальклорныя жанры: «школьны фальклор», «студэнцкі фальклор» і інш.</p>	4	2	6	Хрэстаматыя «Беларускі фальклор»	[1] [2] [4] [5] [7] [8] [9] [10]	Канспектаванне артыкулаў па фалькларыстыцы
3.	Беларуская народная вусна-паэтычная творчасць	6	6	8			
3.1.	<p>1. Паняцце «беларуская народная вусна-паэтычная творчасць».</p> <p>2. Народныя традыцыі і фальклор як комплексны сродак выхавання калектыву і асобы.</p> <p>3. Эстэтычнае багацце беларускага фальклору.</p> <p>4. Жанрава-відавая сістэма і прынцыпы класіфікацыі беларускага фальклору.</p>	4	2	6	Энцыклапедыя «Беларускі фальклор»	[1] [2] [3] [4] [5] [7]	
3.2.	<p>1. Мараль беларускага фальклору. Мастацкая этыка. Сістэма каштоўнасцей.</p> <p>2. Эстэтычныя катэгорыі і каштоўнасці ў фальклору.</p> <p>Эстэтычныя каштоўнасці.</p> <p>3. Фальклорныя жанры.</p>	2	4	2	Хрэстаматыя «Беларускі фальклор»	[1] [2] [3] [4] [5] [7]	Праца ў падгрупах. Выступленне з паведамленнямі
4.	Гістарыяграфія фалькларыстыкі	4	4	8			
4.1.	<p>1. Гістарыяграфія фалькларыстыкі як навуковая дысцыпліна.</p> <p>2. Праблемы аб'ектыўнага асэнсавання пэўных перыядаў у гісторыі фалькларыстыкі.</p> <p>3. Традыцыйнае прачытанне гісторыі фалькларыстыкі праз прызму творчых біяграфій знакамітых дзеячаў навукі.</p>	2	2	6	Энцыклапедыя «Беларускі фальклор»	[1] [2] [3] [4] [5] [6]	
4.2.	<p>1. Гістарыяграфія асноўных навуковых накірункаў, якія складаюць сутнасць фалькларыстычнай думкі.</p> <p>2. Вылучэнне асноўных перыядаў у развіцці навукі на працягу XX ст.</p>	2	2	2	Хрэстаматыя «Беларускі фальклор»	[1] [4] [5] [6]	Выступленне з рэфератамі

5.	Станаўленне і развіццё славянскай фалькларыстыкі	6	6	8			
5.1.	<p>1. Зараджэнне славянскай фалькларыстыкі ў рэчышчы агульнаеўрапейскай навукі. Дзейнасць Дж. Віко, асветнікаў XVIII ст., асабліва І.-Г. Гердэра.</p> <p>2. Пачатак спецыяльнага вывучэння фальклору і стварэнне першых навуковых накірункаў у еўрапейскай фалькларыстыцы ў канцы 1830-х гг. Уплыў ідэй рамантызму.</p> <p>3. Роля славянафілаў у збіранні і вывучэнні фальклору.</p> <p>4. Навуковая дзейнасць славянскіх фалькларыстаў.</p> <p>5. З’яўленне ў 1850–1860-я гады ў славянскай акадэмічнай філалогіі накірункаў, навуковых школ: міфалагічнай (лінгвістычная і салярна-метэаралагічная тэорыі паходжання міфа, тэорыі «ніжэйшай міфалогіі»), міграцыйнай (запазычанняў), гістарычнай, антрапалагічнай (тэорыі самазараджэння сюжэтаў), этнапсіхалагічнай, геаграфічнай (фінскай).</p> <p>6. Параўнальна-гістарычная школа А. Весялоўскага.</p> <p>7. Росквіт савецкага краязнаўства і новы ўзлёт фалькларыстыкі ў 1920-я гг.</p> <p>8. Звужэнне метадалагічнай факталагічнай базы савецкай фалькларыстыкі ў 1930-я–1950-я гг.</p> <p>9. Вяртанне навукі да разнастайнасці метадалагічных пазіцый у 1957–1986 гг.</p>	4	2	4	Энцыклапедыя «Беларускі фальклор»	[1] [2] [3] [4] [5] [7]	
5.2.	<p>1. Выхад у 1958 г. другога выдання манаграфіі У.Я. Пропа «Рускі гераічны эпас», прац В. Жырмунскага, гістарычных даследаванняў (Б.А. Рыбакоў «Старажытная Русь. Казанні. Быліны. Летапісы», 1963).</p> <p>2. Аналіз твораў фальклору як высвятленне іх жанравай прыроды ў сувязі з агульнымі для іх ідэйна-мастацкімі прынцыпамі, з размеркаваннем іх функцый, тэматычнай і структурнай блізкасцю і супадпарадкаваннем (роды, віды, жанры, жанравыя разнавіднасці).</p> <p>3. Удасканаленне аналітычнага інструментарыя сучаснай</p>	2	4	4	Працы славянскіх фалькларыстаў	[1] [2] [3] [4] [5] [7] [10]	Праца ў падгрупах

	<p>фалькларыстыкі, выкарыстанне метадалагічных набыткаў у тэорыі камунікацыі, сацыялогіі, псіхалогіі, кагніталогіі і інш.</p> <p>4. Сучасныя тэорыі фальклорнага тэксту. Фальклорны гіпертэкст як натуральная форма суіснавання ў фальклорнай свядомасці розных тэкстаў, звязаных між сабой тэматычна і кантэкстуальна.</p> <p>5. Перспектывы сучаснай славянскай фалькларыстыкі. Цэнтры вывучэння фальклору славянскіх народаў.</p>						
6.	Узнікненне і развіццё беларускай фалькларыстыкі	6	4	8			
6.1.	<p>1. Беларускі фальклор у летапісах, дзелавых дакументах і іншых помніках пісьменнасці.</p> <p>2. Станаўленне беларускай фалькларыстыкі ў XVI–XVIII стст.</p> <p>3. Развіццё беларускай фалькларыстыкі ў другой палове XIX – пачатку XX ст. Дзейнасць Паўночна-Заходняга аддзела Таварыства ў Вільні (1867).</p> <p>4. Друкаванне зборнікаў беларускіх народных песень, складзеных І. Насовічам і П. Шэйнам, у «Запісках Рускага геаграфічнага таварыства па аддзяленню этнаграфіі» (1873).</p> <p>5. Палескія фальклорныя матэрыялы ў зборніках Д. Булгакоўскага, М. Доўнар-Запольскага; зборнікі песень З. Радчанкі як першыя спробы запісу народнага меласу Гомельшчыны.</p> <p>6. Сістэматызацыя і даследаванне асноўных жанраў беларускага фальклору, іх паэтыкі, народнага вершаскладання Я. Карскім.</p> <p>7. Арганізацыя фальклорна-этнаграфічнай работы ў Беларусі ў 1920-я гг.</p> <p>8. Развіццё фалькларыстыкі ў 1930–1950-я гг. Арганізацыйная перабудова фалькларыстычнай работы ў пасляваенны час.</p> <p>9. Развіццё фалькларыстыкі ў 1957–1986-я гг.</p> <p>10. Беларуская фалькларыстыка на сучасным этапе.</p>	4	2	4	Энцыклапедыя «Беларускі фальклор»	[1] [4] [5] [6] [7] [8] [9] [10]	

6.2.	<p>1. Тэндэнцыі сучаснага этапу ў развіцці фалькларыстыкі.</p> <p>2. Комплекснае даследаванне беларускага фальклору ў выданнях акадэмічнай серыі «Беларускі фальклор: жанры, віды, паэтыка» (2001–2004), у манаграфіях А.С. Фядосіка, К.П. Кабашнікава, Г.А. Барташэвіч, А.С. Ліса, І.В. Казакавай, А.М. Ненадаўца, І.А. Швед і інш.</p> <p>3. Энцыклапедыя «Беларускі фальклор» – першае ў гісторыі нацыянальнай культуры галіновае выданне па праблемах духоўнай культуры беларусаў.</p> <p>4. Энцыклапедычны слоўнік «Беларуская міфалогія» як спроба рэканструкцыі міфалагічнай мадэлі свету беларусаў.</p>	2	2	4	Працы беларускіх фалькларыстаў	[1] [2] [4] [5] [7]	Выступленні дакладамі 3
7.	Тэорыя і гісторыя фальклору	4	6	10			
7.1.	<p>1. Тэорыя і гісторыя фальклору як сістэма абагульненых навуковых ведаў пра фальклор і яго генезіс.</p> <p>2. Спецыфіка фальклору, прырода традыцый, суадносіны агульнанацыянальных, рэгіянальных і лакальных уласцівасцей фальклору, прынцыпы гістарычнага вывучэння фальклору і яго сістэмны аналіз як важнейшыя раздзелы тэорыі і гісторыі фальклору.</p> <p>3. Асноўныя паняцці тэорыі фальклору.</p> <p>4. Сюжэты, матывы і іншыя кампаненты фальклорнай структуры ў іх вобразнай і тыпалагічнай характэрнасці, кантамінацыя; стылеўтваральныя фактары ў фальклору, паэтыка фальклору.</p> <p>5. Праблемы распрацоўкі тэрміналагічнага апарату фалькларыстыкі.</p>	4	2	6	Энцыклапедыя «Беларускі фальклор»	[1] [2] [3] [5] [6]	
7.2.	<p>1. Асноўныя тэарэтычныя падыходы да вывучэння фальклорнага тэксту.</p> <p>2. Сістэма вуснай народнай творчасці ў паслядоўнасці этапаў гістарычных узаемаадносін як прадмет гістарычнага (дыяхроннага) вывучэння ў фалькларыстыцы.</p> <p>3. Аналіз дынамікі сістэмы на разнастайных узроўнях – аснова дыяхроннага вывучэння фальклору.</p>		4	4	Энцыклапедыя «Беларускі фальклор»	[1] [2] [3] [4] [5] [7]	

8.	Арганізацыя і методыка палявой працы. Сістэматызацыя архіўных фондаў і эдыцыйная фалькларыстыка	2	4	8			
8.1.	<p>1. Арганізацыя і методыка палявой (збіральніцкай) працы як раздзел сучаснай фалькларыстыкі.</p> <p>2. Методыка збіральніцкай працы. Задачы палявой працы: франтальнае (суцэльнае) абследаванне рэгіёна, выяўленне і запіс твораў аднаго ці некалькіх жанраў; паўторны запіс і інш.</p> <p>3. Арганізацыйныя формы палявой працы: комплексная, стацыянарная, экспедыцыйная і інш.</p> <p>4. Інтэрв'ю, апытанне, анкетаванне, тэсты, апісанне як прыёмы збіральніцкай працы.</p> <p>5. Значэнне кантэксту – тэкставага і пазатэкставага акружэння.</p>	2	2	6	Энцыклапедыя «Беларускі фальклор»	[1] [2] [4] [5] [6] [7]	
8.2.	<p>1. Паняцці «пашпарт тэксту», «фальклорны архіў», «фальклорная адзінка», «справа», «адзінка захоўвання», «каталог», «картатэка».</p> <p>2. Эдыцыйная практыка і эдыцыйныя прынцыпы.</p> <p>3. Задачы фалькларыстычнай тэксталогіі.</p> <p>4. Праблема распрацоўкі прынцыпаў фармальнай сістэматызацыі фальклору (фальклорных тэзаўрусаў) у сувязі з выкарыстаннем камп'ютэрнай тэхнікі для запісу фальклорна-этнаграфічнага матэрыялу.</p>		2	2	Хрэстаматыя «Беларускі фальклор»	[1] [4] [2] [5] [6] [7]	Экспрэс-апытанне
	УСЯГО	38	40	66			Залік

ІНФАРМАЦЫЙНА-МЕТАДЫЧНАЯ ЧАСТКА

ЛІТАРАТУРА

Асноўная літаратура

1. Вусная народная творчасць [Электронны рэсурс] : вучэб.-метадыч. комплекс для спецыяльнасцей 1-02 03 01 «Беларуская мова і літаратура», 1-02 03 03 «Беларуская мова і літаратура. Замежная мова (з указаннем мовы)» / склад.: І. М. Мішчанчук, Н. В. Заяц // Репозиторий БГПУ. – Рэжым доступу: <http://elib.bspu.by/handle/doc/2538>. – Дата доступу: 10.11.2023.

2. Гранкина, Е. В. Устное народное творчество: комплекс тестовых заданий : практикум / Е. В. Гранкина, Е. П. Жиганова. – Минск : Белорус. гос. пед. ун-т, 2018. – 116 с.

Дадатковая літаратура

3. Аникин, В. П. Устное народное творчество : учеб. для учреждений высш. проф. образования / В. П. Аникин. – 4-е изд., перераб. и доп. – М. : Академия, 2011. – 745 с.

4. Беларуская вусна-паэтычная творчасць : падруч. для студэнтаў ВНУ / К. П. Кабашнікаў [і інш.]. – Мінск : Лексис, 2000. – 512 с.

5. Беларускі фальклор. Легенды і паданні. Казкі. Прыказкі і прымаўкі / рэд. Ю. А. Місюль. – Мінск : Выш. шк., 2022. – 271 с.

6. Беларускі фальклор. Матэрыялы і даследаванні : зб. навук. пр. / гал. рэд. Т. В. Валодзіна. – Мінск : Беларус. навука, 2023. – Вып. 10. – 369 с.

7. Беларусы : у 13 т. / Г. А. Барташэвіч [і інш.] ; НАН Беларусі, Ін-т мастацтвазнаўства, этнаграфіі і фальклору ; рэдкал.: В. М. Балявіна, М. Ф. Піліпенка. – Мінск : Беларус. навука, 2004. – Т. 7 : Вусная народная творчасць. – 588 с.

8. Буслаев, Ф. И. Народный эпос и мифология / Ф. И. Буслаев. – М. : Высш. шк., 2003. – 398 с.

9. Кавалева, Р. М. Беларуская вусна-паэтычная творчасць : вучэб.-метадыч. комплекс для студэнтаў філал. фак. спецыяльнасці 1-21 05 01 «Беларуская філалогія» / Р. М. Кавалева. – Мінск : Беларус. дзярж. ун-т, 2005. – 148 с.

10. Шафранская, Э. Ф. Устное народное творчество : учеб. пособие для студентов высш. пед. учеб. заведений / Э. Ф. Шафранская. – М. : Академия, 2008. – 345 с.

МЕТАДЫЧНЫЯ РЭКАМЕНДАЦЫІ ПА АРГАНІЗАЦЫІ САМАСТОЙНАЙ РАБОТЫ СТУДЭНТАЎ

Самастойная работа студэнтаў арганізуецца дэканатамі, кафедрамі, выкладчыкамі УВА ў адпаведнасці з Палажэннем аб самастойнай працы студэнтаў.

Мэтай самастойнай работы з'яўляецца авалоданне асноўнымі навыкамі і ўменнямі для выканання самастойнай работы. Пры выкананні самастойнай работы павінны быць створаныя ўмовы, пры якіх будзе забяспечана актыўная роля студэнтаў у самстойным атрыманні ведаў і сістэматычным выкарыстанні іх на практыцы.

Задачами самастойнай работы студэнтаў з'яўляюцца:

- актывізацыя вучэбна-пазнавальнай дзейнасці студэнтаў;
- фарміраванне ўменняў і навыкаў самстойнага авалодання ведамі;
- фарміраванне ўменняў і навыкаў самстойнага прымянення ведаў на практыцы;
- самаразвіццё і самўдасканаленне.

Самастойная работа студэнтаў прадугледжвае выкананне кантрольных прац, падрыхтоўку дакладаў па вызначанай тэматыцы, канспектаванне навуковай, навукова-папулярнай, хрэстаматыйнай літаратуры, рэферыраванне і анатаванне прафесійна арыентаваных тэкстаў.

ПЕРАЛІК ЗАДАННЯЎ І КАНТРОЛЬНЫХ МЕРАПРЫЕМСТВАЎ САМАСТОЙНАЙ РАБОТЫ СТУДЭНТАЎ

№ п/п	Назва тэмы	Колькасць гадзін на СРС	Заданні	Форма выканання
1.	Фалькларыстыка	8	Вывучыць адпаведны матэрыял і падрыхтаваць вусны адказ на тэму: “Фалькларыстыка ў сістэме філалагічных і грамадскіх навук”. “Станаўленне беларускай фалькларыстыкі ў рэчышчы славянскай і еўрапейскай навукі”.	Вусная праверка атрыманых ведаў, кантрольныя пытанні
2.	Вусная народная творчасць (фальклор)	8	Вывучыць адпаведны матэрыял і падрыхтаваць вусны адказ на тэму: “Фальклор і літаратура як віды слоўнага мастацтва”.	Вусная праверка атрыманых ведаў, кантрольныя пытанні
3.	Беларуская народная вусна-паэтычная творчасць	8	Вывучыць адпаведны матэрыял і падрыхтаваць вусны адказ на тэму: “Народныя традыцыі і фальклор як комплексны сродак выхавання калектыву і асобы”. “Эстэтычнае багацце беларускага фальклору. Фалькларызм як сацыяльна-культурная і эстэтычная з’ява”. “Жанрава-відавая сістэма і прынцыпы класіфікацыі беларускага фальклору”.	Вусная праверка атрыманых ведаў, кантрольныя пытанні
4.	Гістарыяграфія фалькларыстыкі	8	Вывучыць адпаведны матэрыял і падрыхтаваць вусны адказ на тэму з выкарыстаннем фактычнага матэрыялу: “Прачытанне гісторыі фалькларыстыкі праз прызму творчых біяграфій знакамітых дзеячаў навук”.	Вусная праверка атрыманых ведаў, кантрольныя пытанні
5.	Станаўленне і развіццё славянскай фалькларыстыкі	8	Вывучыць адпаведны матэрыял, падабраць фактычны матэрыял і падрыхтаваць вусны адказ з выкарыстаннем фактычнага матэрыялу на тэму: “Параўнальна-гістарычная школа А. Вєсялоўскага”. “Гістарычнае тлумачэнне У. Пропам аднастайнасці чарадзейных казак «Гістарычныя карані чарадзейнай казкі», 1946 г.”.	Вусная праверка атрыманых ведаў, кантрольныя пытанні

6.	Узнікненне і развіццё беларускай фалькларыстыкі	8	<p>Вывучыць адпаведны матэрыял, прывесці прыклады і падрыхтаваць вусны адказ на тэму: “Апрацоўкі беларускага фальклору Я. Чачотам і Я. Баршчэўскім”. “Вусная паэзія беларусаў у творчасці А. Міцкевіча”. “«Беларускі зборнік» Е. Раманава – энцыклапедыя беларускага фальклору”.</p>	Вусная праверка атрыманых ведаў, кантрольныя пытанні
7.	Тэорыя і гісторыя фальклору	10	<p>Вывучыць адпаведны матэрыял і падрыхтаваць вусны адказ на тэму: “Варыятыўнасць (лакальныя і храналагічныя варыянты і версіі) і поліфункцыянальнасць фальклору”. “Роды, жанры і віды фальклору, унутрыжанравыя рэсурсы традыцый”. “Сюжэты, матывы і іншыя кампаненты фальклорнай структуры ў іх вобразнай і тыпалагічнай характэрнасці, кантамінацыя”.</p>	Вусная праверка атрыманых ведаў, кантрольныя пытанні
8.	Арганізацыя і методыка палявой працы. Сістэматызацыя архіўных фондаў і эдыцыйная фалькларыстыка	8	<p>Запісаць і аформіць пяць фальклорных тэкстаў розных жанраў, выкарыстоўваючы наступныя паняцці: «пашпарт тэксту», «фальклорны архіў», «фальклорная адзінка», «справа», «адзінка захоўвання», «каталог», «картатэка».</p>	Вусная праверка атрыманых ведаў
	УСЯГО	66		

ПЕРАЛІК РЭКАМЕНДАВАНЫХ СРОДКАЎ ДЫЯГНОСТЫКІ КАМПЕТЭНЦЫЙ СТУДЭНТАЎ

Для бягучага кантролю і самакантролю ведаў і ўменняў студэнтаў па дысцыпліне «Фалькларыстыка» можна выкарыстоўваць наступны дыягнастычны інструментарый:

- вусныя апытанні;
- пісьмовыя адказы на пытанні;
- рэцэнзаванне крытычных артыкулаў;
- рэфераты;
- творчыя працы;
- пастаноўкі фальклорных свят і абрадаў;
- гутарка на заліку

ПРЫКЛАДНЫ ПЕРАЛІК ПЫТАННЯЎ ДА ЗАЛІКУ ПА ВУЧЭБНАЙ ДЫСЦЫПЛІНЕ «ФАЛЬКЛАРЫСТЫКА»

1. Фалькларыстыка ў сістэме філалагічных і грамадскіх навук. Раздзелы фалькларыстыкі.
2. Метады і прынцыпы вывучэння фальклору. Прынцыпы перыядызацыі фальклору.
3. Тэорыі паходжання фальклору.
4. Спецыфіка фальклору.
5. Выхаваўчы патэнцыял беларускага фальклору. Народныя традыцыі і фальклор як комплексны сродак выхавання калектыву і асобы.
6. Жанрава-відавая сістэма і прынцыпы класіфікацыі беларускага фальклору.
7. Зараджэнне славянскай фалькларыстыкі ў рэчышчы агульнаеўрапейскай навукі.
8. Метады і прынцыпы вывучэння фальклору.
9. Гістарычнае развіццё і прынцыпы перыядызацыі фальклору.
10. Спецыфіка фальклору. Тыпы фальклорных традыцый.
11. Нацыянальныя па форме і змесце класічны фальклор.
12. Познетрадыцыйны фальклор індустрыяльнага грамадства. Паняцці «гарадскі фальклор», «сучасны фальклор», «постфальклор», «псеўдафальклор».
13. Фальклорныя жанры ў сучасных умовах: «школьны фальклор», «студэнцкі фальклор».
14. Фальклор як крыніца мастацкавыяўленчых сродкаў, вобразаў, матываў, сюжэтаў і сродак узбагачэння прафесійнага мастацтва.
15. Гістарыяграфія фалькларыстыкі як навуковая дысцыпліна.
16. Зараджэнне славянскай фалькларыстыкі ў рэчышчы агульнаеўрапейскай навукі.
17. Навуковая дзейнасць славянскіх фалькларыстаў.
18. Параўнальна-гістарычная школа А. Весялоўскага.
19. Сучасныя тэорыі фальклорнага тэксту.
20. Беларускі фальклор у летапісах, дзелавых дакументах і іншых помніках пісьменнасці.
21. Станаўленне беларускай фалькларыстыкі ў XVI–XVIII стст.
22. Развіццё беларускай фалькларыстыкі ў другой палове XIX – пачатку XX ст.
23. Станаўленне нацыянальнай самасвядомасці народаў постнапалеонаўскай Еўропы і развіццё фалькларыстыкі.
24. Збіранне і вывучэнне фальклору ў XIX стагоддзі.
25. Росквіт савецкага краязнаўства і новы ўзлёт фалькларыстыкі ў 1920-я гг.
26. Збіранне і вывучэнне беларускага фальклору выхадцамі з Беларусі і рускімі фалькларыстамі ў першай палове XIX ст.
27. Збіральніцкая дзейнасць і асноўныя палажэнні працы «Аб славяншчыне да хрысціянства» З. Даленгі-Хадакоўскага.
28. Агульная характарыстыка жанраў беларускага фальклору ў кнізе А. Рыпінскага «Беларусь».
29. Вывучэнне беларускага фальклору Я. Тышкевічам, П. Шпілеўскім, А. Кіркорам.

30. Роля Рускага геаграфічнага таварыства ў актывізацыі збіральніцкай і даследчай дзейнасці ў сферы беларускай фалькларыстыкі.
31. Рэканструкцыі архаічнай карціны свету беларусаў А. Багдановічам.
32. Зборнікі народнай прозы і малых жанраў А. Сержпутоўскага. Прынцыпы збіральніцкай дзейнасці А. Сержпутоўскага.
33. Сістэматызацыя і даследаванне асноўных жанраў беларускага фальклору, іх паэтыкі, народнага вершаскладання Я. Карскім.
34. Разгляд фальклору як мастацтва слова працоўнага народа. Выданне псеўданародных твораў у тэматычных зборніках.
35. Палескія фальклорныя матэрыялы ў зборніках Д. Булгакоўскага, М. Доўнар-Запольскага.
36. Энцыклапедычны слоўнік «Беларуская міфалогія». Асноўныя паняцці тэорыі фальклору свету беларусаў.
37. Асноўныя тэарэтычныя падыходы да вывучэння фальклорнага тэксту.
38. Паняцці «пашпарт тэксту», «фальклорны архіў», «фальклорная адзінка», «справа», «адзінка захоўвання», «каталог», «картатэка».
39. Распрацоўка прынцыпаў фармальнай сістэматызацыі фальклору (фальклорных тэзаўрусаў) у сувязі з выкарыстаннем камп'ютэрнай тэхнікі для запісу фальклорна-этнаграфічнага матэрыялу.

КРЫТЭРЫ АЦЭНКІ ВЫНІКАЎ ВУЧЭБНАЙ ДЗЕЙНАСЦІ

10 (дзесяць) балаў, залічана:

сістэматызаваныя, глыбокія і поўныя веды па ўсіх раздзелах вучэбнай праграмы ўстанова вышэйшай адукацыі па вучэбнай дысцыпліне, а таксама па асноўных пытаннях, якія выходзяць за яе межы;

дакладнае выкарыстанне навуковай тэрміналогіі (у тым ліку на замежнай мове), пісьменны, лагічна правільны выклад адказу на пытанні;

бездакорнае валоданне інструментарыем вучэбнай дысцыпліны, уменне яго эфектыўна выкарыстоўваць пры пастаноўцы і вырашэнні навуковых і прафесійных задач;

выяўленая здольнасць самастойна і творча вырашаць складаныя праблемы ў нестандартнай сітуацыі;

поўнае і глыбокае засваенне асноўнай і дадатковай літаратуры па вывучаемай вучэбнай дысцыпліне;

уменне вольна арыентавацца ў тэорыях, канцэпцыях і кірунках па вывучаемай вучэбнай дысцыпліне і даваць ім аналітычную ацэнку, выкарыстоўваць навуковыя дасягненні іншых дысцыплін;

творчая самастойная праца на практычных, лабараторных занятках, актыўны творчы ўдзел у групавых абмеркаваннях, высокі ўзровень культуры выканання заданняў.

9 (дзесяць) балаў, залічана:

сістэматызаваныя, глыбокія і поўныя веды па ўсіх раздзелах вучэбнай праграмы ўстанова вышэйшай адукацыі па вучэбнай дысцыпліне;

дакладнае выкарыстанне навуковай тэрміналогіі (у тым ліку на замежнай мове), пісьменны, лагічна правільны выклад адказу на пытанні;

валоданне інструментарыем вучэбнай дысцыпліны, уменне яго эфектыўна выкарыстоўваць пры пастаноўцы і вырашэнні навуковых і прафесійных задач;

здольнасць самастойна і творча вырашаць складаныя праблемы ў нестандартнай сітуацыі ў межах вучэбнай праграмы ўстанова вышэйшай адукацыі па вучэбнай дысцыпліне;

поўнае засваенне асноўнай і дадатковай літаратуры, рэкамендаванай вучэбнай праграмай ўстанова вышэйшай адукацыі па вывучаемай вучэбнай дысцыпліне;

уменне арыентавацца ў тэорыях, канцэпцыях і кірунках па вывучаемай вучэбнай дысцыпліне і даваць ім аналітычную ацэнку;

сістэматычная, актыўная самастойная праца на практычных, лабараторных занятках, творчы ўдзел у групавых абмеркаваннях, высокі ўзровень культуры выканання заданняў.

8 (восем) балаў, залічана:

сістэматызаваныя, глыбокія і поўныя веды па ўсіх раздзелах вучэбнай праграмы ўстанова вышэйшай адукацыі па вучэбнай дысцыпліне ў аб'ёме вучэбнай праграмы ўстанова вышэйшай адукацыі па вучэбнай дысцыпліне;

выкарыстанне навуковай тэрміналогіі (у тым ліку на замежнай мове), пісьменны, лагічна правільны выклад адказу на пытанні, уменне рабіць абгрунтаваныя высновы і абагульненні;

валоданне інструментарыем вучэбнай дысцыпліны (метадамі комплекснага аналізу, тэхнікай інфармацыйных тэхналогій), уменне яго выкарыстоўваць пры пастаноўцы і вырашэнні навуковых і прафесійных задач;

здольнасць самастойна вырашаць складаныя праблемы ў межах вучэбнай праграмы ўстанова вышэйшай адукацыі па вучэбнай дысцыпліне;

засваенне асноўнай і дадатковай літаратуры, рэкамендаванай вучэбнай праграмай ўстанова вышэйшай адукацыі па вучэбнай дысцыпліне;

уменне арыентавацца ў тэорыях, канцэпцыях і кірунках па вивучаемай вучэбнай дысцыпліне і даваць ім аналітычную ацэнку;

актыўная самастойная праца на практычных, лабараторных занятках, сістэматычны ўдзел у групавых абмеркаваннях, высокі ўзровень культуры выканання заданняў.

7 (сем) балаў, залічана:

сістэматызаваныя, глыбокія і поўныя веды па ўсіх раздзелах вучэбнай праграмы ўстанова вышэйшай адукацыі па вучэбнай дысцыпліне;

выкарыстанне навуковай тэрміналогіі (у тым ліку на замежнай мове), пісьменны, лагічна правільны выклад адказу на пытанні, уменне рабіць абгрунтаваныя высновы і абагульненні;

валоданне інструментарыем вучэбнай дысцыпліны, уменне яго выкарыстоўваць пры пастаноўцы і вырашэнні навуковых і прафесійных задач;

вольнае валоданне тыпавымі рашэннямі ў рамках вучэбнай праграмы ўстанова вышэйшай адукацыі па вучэбнай дысцыпліне, засваенне асноўнай і дадатковай літаратуры, рэкамендаванай вучэбнай праграмай ўстанова вышэйшай адукацыі па вучэбнай дысцыпліне;

уменне арыентавацца ў асноўных тэорыях, канцэпцыях і кірунках па вивучаемай вучэбнай дысцыпліне і даваць ім аналітычную ацэнку;

самастойная праца на практычных, лабараторных занятках, удзел у групавых абмеркаваннях, высокі ўзровень культуры выканання заданняў.

6 (шэсць) балаў, залічана:

дастаткова поўныя і сістэматызаваныя веды ў аб'ёме вучэбнай праграмы ўстанова вышэйшай адукацыі па вучэбнай дысцыпліне;

выкарыстанне неабходнай навуковай тэрміналогіі, пісьменны, лагічна правільны выклад адказу на пытанні, уменне рабіць абагульненні і абгрунтаваныя высновы;

валоданне інструментарыем вучэбнай дысцыпліны, уменне яго выкарыстоўваць пры вырашэнні вучэбных і прафесійных задач;

здольнасць самастойна выкарыстоўваць тыпавыя рашэнні ў межах вучэбнай праграмы ўстанова вышэйшай адукацыі па вучэбнай дысцыпліне;

засваенне асноўнай літаратуры, рэкамендаванай вучэбнай праграмай ўстанова вышэйшай адукацыі па вучэбнай дысцыпліне;

уменне арыентавацца ў базавых тэорыях, канцэпцыях і кірунках па вивучаемай дысцыпліне і даваць ім параўнальную ацэнку;

актыўная самастойная праца на практычных, лабараторных занятках, перыядычны ўдзел у групавых абмеркаваннях, высокі ўзровень культуры выканання заданняў.

5 (пяць) балаў, залічана:

дастатковыя веды ў аб'ёме вучэбнай праграмы ўстанова вышэйшай адукацыі па вучэбнай дысцыпліне;

выкарыстанне навуковай тэрміналогіі, пісьменны, лагічна правільны выклад адказу на пытанні, уменне рабіць высновы;

валоданне інструментарыем вучэбнай дысцыпліны, уменне яго выкарыстоўваць пры вырашэнні вучэбных і прафесійных задач;

здольнасць самастойна выкарыстоўваць тыпавыя рашэнні ў межах вучэбнай праграмы ўстанова вышэйшай адукацыі па вучэбнай дысцыпліне;

засваенне асноўнай літаратуры, рэкамендаванай вучэбнай праграмай ўстанова вышэйшай адукацыі па вучэбнай дысцыпліне;

уменне арыентавацца ў базавых тэорыях, канцэпцыях і кірунках па вивучаемай вучэбнай дысцыпліне і даваць ім параўнальную ацэнку;

самастойная праца на практычных, лабараторных занятках, фрагментарны ўдзел у групавых абмеркаваннях, дастатковы ўзровень культуры выканання заданняў.

4 (чатыры) балы, залічана:

дастатковы аб'ём ведаў у межах адукацыйнага стандарту вышэйшай адукацыі;

засваенне асноўнай літаратуры, рэкамендаванай вучэбнай праграмай ўстанова вышэйшай адукацыі па вучэбнай дысцыпліне;

выкарыстанне навуковай тэрміналогіі, лагічны выклад адказу на пытанні, уменне рабіць высновы без істотных памылак;

валоданне інструментарыем вучэбнай дысцыпліны, уменне яго выкарыстоўваць пры вырашэнні стандартных (тыпавых) задач;

уменне пад кіраўніцтвам выкладчыка вырашаць стандартныя (тыпавыя) задачы;

уменне арыентавацца ў асноўных тэорыях, канцэпцыях і кірунках па вивучаемай вучэбнай дысцыпліне і даваць ім ацэнку;

праца пад кіраўніцтвам выкладчыка на практычных, лабараторных занятках, дапушчальны ўзровень культуры выканання заданняў.

3 (тры) балы, не залічана:

недастаткова поўны аб'ём ведаў у рамках адукацыйнага стандарту вышэйшай адукацыі;

веданне часткі асноўнай літаратуры, рэкамендаванай вучэбнай праграмай ўстанова вышэйшай адукацыі па вучэбнай дысцыпліне;

выкарыстанне навуковай тэрміналогіі, выклад адказу на пытанні з істотнымі, лагічнымі памылкамі;

слабое валоданне інструментарыем вучэбнай дысцыпліны, некампетэнтнасць пры вырашэнні стандартных (тыпавых) задач;

няўменне арыентавацца ў асноўных тэорыях, канцэпцыях і кірунках па вивучаемай вучэбнай дысцыпліне;

пасіўнасць на практычных і лабараторных занятках, нізкі ўзровень культуры выканання заданняў.

2 (два) балы, не залічана:

фрагментарныя веды ў рамках адукацыйнага стандарту вышэйшай адукацыі;

веды асобных літаратурных крыніц, рэкамендаваных вучэбнай праграмай ўстанова вышэйшай адукацыі па вучэбнай дысцыпліне;

няўменне выкарыстоўваць навуковую тэрміналогію вучэбнай дысцыпліны, наяўнасць у адказе грубых, лагічных памылак;

пасіўнасць на практычных і лабараторных занятках, нізкі ўзровень культуры выканання заданняў.

1 (адзін) бал, не залічана:

адсутнасць ведаў (і кампетэнцый) у рамках адукацыйнага стандарту вышэйшай адукацыі, адмова ад адказу, адсутнасць на атэстацыі без уважлівай прычыны.

ПРАТАКОЛ УЗГАДНЕННЯ ВУЧЭБНАЙ ПРАГРАМЫ

па вывучаемай дысцыпліне
з іншымі дысцыплінамі спецыяльнасці

Назва вучэбнай дысцыпліны, вывучэнне якой звязана з дысцыплінай рабочай праграмы	Кафедра, якая забяспечвае вывучэнне гэтай дысцыпліны	Прапановы кафедры аб зменах у змесце рабочай праграмы	Рашэнне, прынятае кафедрай, якая распрацавала вучэбную праграму (з указаннем даты і нумара пратакола)
«Уводзіны ў літаратуразнаўства»	кафедра беларускай і замежнай літаратуры	Больш шырока прэзентаваць пытанне ўзаемадзеяння фальклору і літаратуры	22.11.2023 пратакол № 4
«Дзіцячая літаратура»	кафедра беларускай і замежнай літаратуры	Больш увагі надаваць вывучэнню тэмы «Нацыянальная адметнасць беларускага фальклору»	22.11.2023 пратакол № 4